

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quo tractatur de Ministro Sacramento Pœnitentiæ. Item de Sacramentis
Extrema Unctionis, & Ordinis

Bosco, Jean a

Lovanii, 1672

Concl. IV. Ignorantiam vincibilem semper, invincibilem tunc tenetur
Confessarius auferre, quando ex scientia non sequitur majus
incommodum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73429)

Est periculum, imo ponamus, certitudo moralis invalidae Absolutionis.

Respondeo; consultum est in hoc & similibus casibus, qui non raro accidunt, Confessarium regulariter statuere apud se, interrogare utrumque de simili materia, independenter à Confessione alterius, & tunc illa interrogatio fieri potest absque periculo violationis sigilli, ut patet; quamvis adhuc res perplexa: eò quòd facile suspicabitur, id procedere ex Confessione sponsi; proinde suspicabitur fractionem sigilli cum avertione à Confessione, eisdè à parte rei non sit fractio sigilli.

Sed cum sit falsa suspicio, parùm curanda, quando per talem interrogationem speratur Confessio peccati elicienda. Alioquin etiam, dum extra Confessionem sciret peccatum verè commissum, non posset interrogare. Verumtamen cautissimè procedendum, ut nihil minus cogitet penitens, quàm quòd interrogatio illa proveniat ex alterius Confessione.

Sed quid si neget peccatum? Respondeo; absolvi debet, si aliunde non constet, quàm ex Confessione sponsi; cum non magis huic, quàm illi debeat Confessarius adhibere fidem. Atque ut major fides deberetur affirmanti, maximè si alioquin sit bonæ vitæ, quàm neganti, quod sæpius natum est contingere ob pudorem; at tamen cum aliunde fieri possit, ut sponsa alteri fuerit peccatum istud confessa, aut alias habeat iustas causas; negandi se illud admisisse; tutius erit dare Absolutionem, quàm negare: immo dari debet, saltem quando negatio foret revelatio sigilli, id est, quando penitens suspicaretur, quod à parte rei est; scilicet, illam negationem procedere ex sola Confessione sponsi.

Sequitur alia quaestio non minus intricata; & magis molesta: quid faciendum Confessario, qui ex Confessione alterius vel utriusque conjugum colligit, imò evidenter cognoscit, matrimonium eorum esse invalidum; quod ipsi tamen putant validum. Sive generaliter, quando & quomodo Confessarius teneatur ignorantiam penitentis tollere. Opus profectò maximà indiget prudentià, ut ex his, quæ jam edissero, luculentius apparebit.

CONCLUSIO IV.

Ignorantiam vincibilem semper, invincibilem tunc teneatur Confessarius auferre, quando ex scientia non sequitur majus incommodum.

DE prima parte non est relictus dubitandi locus, sic intelligendo eam, ut Confessa-

rius non possit absolvi penitentem, quem novit peccare mortaliter ex ignorantia culpabili, v. g. fornicari, nisi tollat illam ignorantiam; & sublatà ignorantia penitens doleat de peccato commisso, & proponat seriam emendationem. Res per se clara est; nam talis quoadiu manet in tali ignorantia, est indispositus, defectu debiti doloris, ad accipiendum saltem effectum Absolutionis; ergo Confessarius vel debet tollere illam ignorantiam, vel non potest eum absolvi, nisi ad summum exterius, quando aliunde adesset causa sufficiens simulandi Sacramentum, quod rarissime, si unquam, accidit; adeoque illius casus metaphylici non debet haberi ratio in communi doctrina, seu in generalibus Conclusionibus.

Nec obstat; quòd sublatà ignorantia vincibili, fortè gravius peccabit; quia, equidem nunc graviter peccat, ut supponitur; & aliunde illud augmentum, quod accedet ex perfecta cognitione malitiæ, non est tantum, ut possit esse causa sufficiens ministrandi Sacramentum indisposito; aut simulandi Sacramentum; non sunt autem faciendà mala, ut eveniant bona. Vel ergo, sicut dixi, est omittenda Absolutio, vel tollenda illa ignorantia, quæ est communis DD. sententia.

Quid ergo, inquis, agendum Confessario, si advertat penitentem ignorare Christianæ fidei rudimenta?

Respondetur; sufficit, ad hoc, ut in presenti eum absolvat, quòd paucis ei proponat credenda necessitate mediis, v. g. Deum unum & trinum; Christum fuisse Deum & hominem, pro nobis mortuum &c. quorum fidem, proponente ea Confessario, penitens eliciat, cum dolore de negligentia, & proposito postmodum diligentius addiscendi necessaria scitu; etiam tantum necessitate præcepti. Quàmvis si tempus suppetat, rectè facturus sit Confessarius, eum breviter in potissimis instruendo.

Potest quoque Confessarius supponere quoad bene morigeratos, vel confiteri solitos, eis non deesse scientiam necessariorum scitu, similiter dolorem & propositum requisitum. Si tamen ex aliquo signo adverteret defectum, etiam inculpabilem, absque dubio teneatur eum tollere, cum impediatur valorem Sacramenti, vel non absolvi.

Appositè Rit. Rom. supra: Si, inquit, Confessarius pro personarum qualitate cognoverit penitentem ignorare Christianæ fidei rudimenta; si tempus suppetat, eum breviter instruat de articulis fidei, ac aliis ad salutem cognitu necessariis, & ignorantiam eius corripiat; illumq; admoneat, ut ea postmodum diligentius addiscat.

Quantum ad ignorantiam invincibilem, quæ non impedit effectum Sacramenti; v. g. conjuges ignorant invincibiliter invaliditatem sui matri-

rius non potest absolvi penitentem, quem novit peccare mortaliter ex ignorantia culpabili, ei permancere.

Occurrit objectioni.

58. Quid si penitens ignoret rudimenta fidei Christianæ?

Rit. Romanum.

59.

Responso.

76. Quid si n. penitens peccatum negat?

Quomodo Confessor deest tollere ignorantiam penitentis.

77. Quid si n.

matrimonii, & ideo petendo & reddendo debitum, non peccant formaliter, estò materialiter fornicentur; & per consequens validè, immò & licitè, stante illà ignorantia, suscipiunt Sacramentum Pœnitentiæ, etsi habeant propositum de cætero petendi & reddendi debitum; & per consequens materialiter fornicandi; quod, inquam, attinet ad hunc casum, & similes in aliis materiis, qui non rarò possunt accidere, maxima difficultas est, & magna perplexitas solet esse Confessoriorum, nescientium quid agere debeant cum hujusmodi pœnitentibus, an tacere & absolvere, an verò ignorantiam tollere.

Ignorantia
quæ in uno
vincibilis
est, in alio
potest esse
invincibilis.

Conclusio nostra est communis & certâ, sed indiget aliquâ explicatione. In primis observandum est, ignorantiam, quæ in uno vincibilis est, in alio posse esse invincibilem, quod pendere debet Confessarius ex qualitate personæ, & aliis circumstantiis: quippe unus plura tenetur scire, quàm alius, v. g. plura Episcopus, quàm Parochus, plura Parochus, quàm simplex Sacerdos, & sic de cæteris. Deinde uni numquam incidit aliqua cogitatio de invaliditate v. g. sui matrimonii, alius continuè dubitavit. Potest etiam contingere, ut quis aliquando fuerit in mala fide, nunc autem in bona fide sit; quia consuluit aliquos, qui conscientiam sedarunt, cum docti existimarentur.

60.
Una ignorantia
potest esse
juris, altera
facti.

Similiter contingere potest, ut pœnitens optimè noverit se peccasse, contrahendo clam matrimonium, vel quia peccaverat cum consanguinea præsentis uxoris; interim invincibiliter ignoret nullitatem præsentis matrimonii, quia numquam vel levis incidit ei suspicio, illud peccatum fore impedimentum dirimens, quæ est ignorantia juris. Si autem optimè sciat impedimentum, nesciat autem invincibiliter, se peccasse cum consanguinea præsentis uxoris, erit ignorantia invincibilis facti.

Una juris
humani,
altera juris
divini vel
naturalis.

Denique alia potest esse ignorantia juris humani, alia juris divini, vel naturalis. Ignorantiam juris humani jam specificavimus; juris divini, si quis putat, se posse contrahere cum secunda, vivente primâ uxore; juris naturæ, si pater existimat se posse contrahere cum filia. Porro ignorantia juris, in foro externo communiter censetur vincibilis; facti autem invincibilis: quàmvis à parte rei utraque possit esse invincibilis & vincibilis, ut patet ex alibi dictis. His suppositis, incipio à certioribus.

61.
Confessarius tenetur
tollere conscientiam
erroneam,
quâ aliquid
putatur
mortale.

Si pœnitens ex conscientia erronea credat aliquid esse lethale peccatum, quod à parte rei vel nullum est, vel solùm veniale, nemo dubitat, quin Confessarius teneatur illum errorem tollere. Siquidem pœnitens ad Confessarium accedit tamquam ad Doctorem & Vicarium Dei, ut ab ipso instruat; quia vel est

proprius Pastor, vel gerit vices proprii Pastoris in eo munere: ergo infideliter agit, nisi instruat tollendo illam ignorantiam, ratione cuius multa peccata lethalia admittit, quæ verè talia non sunt.

Sed quid, si pœnitens, ex conscientia erronea invincibili juris vel facti, putet malum bonum, sicut dictum est, putat matrimonium validum, quod est invalidum; putat bona propria, quæ possidet, & tamen à parte rei sunt aliena; & ideo putat fornicationem bonam, similiter retentionem rei alienæ?

Respondeo: si ex scientia non timetur majus incommodum, quàm ex ignorantia, sed est probabilis spes fore, ut monito profectò sine gravi scandalo & detrimento, teneatur Confessarius pœnitentem admonere; v. g. si novit Confessarius matrimonium esse nullum, & potest facillè, vel ipse, vel pœnitens dispensationem impetrare, & credit fore, ut adhibeat diligentiam ad impetrandam, nec est periculum, ut interim accedat, ad uxorem, sciam jam non esse suam. Item si novit talem non pertinere ad Petrum, & potest facillè ipsi restitui, absque scandalo aut alio incommodo, credit fore, ut pœnitens restituat.

Rationem supra assignavimus; quia munus Confessarii est, pœnitentem instruere; ergo cum spes proficiendi adsit, tenetur instruere, quàmvis enim ignorantia illa nunc invincibilis sit, potest facillè vincibilis fieri, & tunc natura assuescens hujusmodi actibus, distulius ab illis poterit abstinere.

Præterea; estò hic & nunc pœnitens non peccet formaliter, peccat tamen materialiter, jam autem peccatum materiale, quando est contra jus naturale, dedecet naturam humanam; immò, secundum Aliquos (quàmvis hoc non approbem) est verè peccatum, licet si fieret absque ignorantia. Omitto periculum scandali, ne scilicet alii, qui habent scientiam aut ignorantiam vincibilem, talem imitentur, quod etiam locum habet in aliis peccatis, solùm oppositis juri divino aut humano.

Denique honor Dei obligat, ut peccatum materiale contra jus divinum, quando commode fieri potest, tam in nobis, quàm in aliis vitemus; idque quia illa vitatio est necessaria ad vitam honestè instituendam. Et verò si etiam privata personæ obligantur, ad corrigendam & corrigenda hujusmodi peccata, ut melius, ad instruendum alios, auferendo ignorantiam invincibilem, quantò magis Confessarii?

Sanè Confessarii obligantur, estò privata personæ non obligentur, ut docet Franciscus Dicastillo de Virt. Theol. Disp. 6. de Correct. Frat. q. 3. ubi n. 13. de Confessariis ita legitur: Sicut pastor temporalis tenetur pascere oves suas materialiter, à fame, ne pereant, liberando, immò & pascuis salutaribus; ita pastor

Sect. 8. De quibusd. aliis oblig. Confess. Concl. 4. 361

Pastor spiritualis tenetur pascere spiritualiter oves suas, eas monendo & docendo, non solum ea, sine quibus salvari non possunt, & sunt necessaria necessitate medii; sed etiam quæ tenentur observare, ut consequantur salutem, & dicuntur necessaria necessitate præcepti.

Et n. 15. de privatis personis sic ait: Dicendum est 3. quod privata personæ non tenentur admonere invincibiliter ignorantem, tantum necessariam necessitate præcepti. Est communis sententia, & probatur: quia prædicta ignorantia sive sit juris, sive facti, non est miseria considerabilis ratione sui, neque similiter est occasio peccati formalis: ergo ex nullo præcepto, sive misericordiae, sive aliarum virtutum, tenentur privata personæ ad illam sublevandam. Hæc ille.

Loquitur de obligatione per se; nam obligationem per accidens admittit n. 14. Ut inquit, quando ignorantia invincibilis cedit in grave detrimentum, vel ipsius ignorantis, v. g. si incurrat in gravem notam, vel alterius, ut si graviter scandalizetur proximus, aut ejus res magni momenti retineatur.

65. Hoc verè dixit hic Auctor: sed quod per se loquendo non obligetur; nescio quo fundamento dicat esse communem sententiam; cum nullum citet Auctorem, nec ego in aliis Auctoribus illam sententiam invenire possim.

Respondeo autem ad primam rationem; ignorantiam illam esse miseriam considerabilem, etiam ratione sui, si non moralem, saltem physicam; cujus oppositum quilibet prudens merito appetit, cum abique eo non possit vitam honestè transigere, ut dictum est.

Ad secundam rationem patet ex dictis, illam ignorantiam posse esse occasionem peccati formalis. Cur ergo virtus misericordiae non obliget ad illam auferendam? Eo semper salvo, ut speretur fructus, qui incommodis fortè futuris prævaleat; & quod sermo sit de ignorantia juris naturæ vel divini.

66. Illud facilis admiserim; non teneri quemlibet privatum corrigere seu instruere eum, qui peccat contra jus humanum ex ignorantia facti; v. g. aliquis ignorans esse diem jejunii comedit carnes sine alicujus scandalo. Quippe leges humanæ non videntur obligare eum tanto rigore, ut omnes teneantur admonere fratrem de ignorantia facti; nam materialis illa violatio juris humani est parvi momenti, cum non dedecet naturam humanam; nec sit necessaria ad vitam honestè instituendam.

Dixi: sine alicujus scandalo, etenim si factum illud sit causa, cur alius, sciens diem jejunii, comedat carnes, aut si redundet in irreverentiam Dei & Religionis Christianæ, v. g. si presentibus aliis comedat carnes feriâ 6. vel in die Festo faciat opus servile, aut Sacrum facturus, vadit sine casula &c. haud dubito, quin

sit obligatio monendi seu instruendi, Ita docet Bannez 2. 2. q. 33. a. 2. conclus. ult.

Si dixeris: cum video proximum ex ignorantia vel oblivione aliquid operari, vel omittere contra legem humanam, nescio an id faciat; vel omitat ex ignorantia vel oblivione inculpabili: ergo tenebor illum admonere ad vitandum periculum peccati mortalis.

Respondet Bannez Neg. Conseq. Et ratio, inquit, est; quia ignorantia vel oblivio proximi jam tunc est culpabilis, vel inculpabilis; si quidem fuerit inculpabilis, non peccabit: si autem fuerit culpabilis; non peccabit amplius; sive faciat, sive non faciat; quia jam erat paratus facere ex ignorantia; ac propterea admonitio mea non excusat illum à peccato.

Si replices; saltem proderit mea admonitio, ut postea confiteatur suam negligentiam. Respondet præfatus Auctor; quod ista est nimis scrupulosa consideratio; quoniam ille confitebitur de aliis peccatis, quæ memoratur, & in illa Confessione intelliguntur etiam peccata ignorata vel oblivioni tradita. Hæc ille.

Sed contra; in illa Confessione non intelliguntur peccata culpabiliter ignorata, ut hic supponitur illud peccatum ignorari. Secundò; saltem evitabitur peccatum externum, quod secundum Aliquos superaddit formalem malitiam actui interno.

Quidquid ergo sit de stricta obligatione, bene ait Bannez ibi: Nihilominus, prædictis non obstantibus, videtur mihi consilium esse, admonere fratrem de hujusmodi ignorantia facti, si certus sum, quod ille admonitus, facile adimplebit legem. Nam si timeo, quod vix aut ægrè legem servabit, prudenter faciam non admonendo; quia fortè plus peccabit adimplendo legem cum pigritia & quadam acedia, quàm esset peccaturus ex oblivione. Hæc omnia indigent prudentiâ & consideratione circumstantiarum loci, temporis & personarum. Hæc ille de correctione fraternâ, & instructione ignorantium extra Sacramentum, quæ non est propria huic loco.

Equidem à fortiori colligitur, quid sit agendum in Sacramento; in quo Confessarius, sicut dictum est, obtinet locum Judicis, Medici, immo & Patris seu Pastoris, & ideo majorem habet obligationem, tamquam persona publica corripicendi & instruendi suos pœnitentes de his, quæ sunt necessaria scitu tam necessitate medii; quàm præcepti.

Notat autem Sanchez lib. 2. de Matrim. disp. 38. n. 5. casu quo Confessarius teneatur monere invincibiliter ignorantem, non teneri ante Absolutionem, sed satis esse post, nisi probabiliter credat ante Absolutionem profuturam monitionem, postea verò minimè. Quod

Bannez 67. Objectio.

Solutio ex Bannez.

68. Replica. Solutura.

Contra arguit Auctor.

69. Consultat admonitio ex Bannez.

70. An teneatur Confessarius admonere ante Absolutionem ex Sanchez.

autem ordinariè expediat differre monitionem post datam Absolutionem, ratio est; ne impediat effectus Sacramenti, imò ipsum Sacramentum, si fortè, præter spem, monitus nolit ab actione mala cessare; hoc ipso enim incipit illa voluntas esse peccaminosa, adeoque cessat dolor necessarius, tam ad valorem, quàm ad effectum Sacramenti.

71.
Quid faciendum si ex admonitione non speratur utilitas.

Cæterùm si à me quæritur, quid faciendum, quando ex admonitione seu instructione nulla speratur utilitas, sed timetur majus malum? Respondeo cum communi sententia Doctorum, penitentem non esse admonendum seu instruendum, sed relinquendum in ignorantia invincibili seu bona fide, in qua hæcenus fuit, & quæ ipsum excusat à peccato formali, sive sit ignorantia juris naturalis, sive divini, sive humani, juris aut facti, cum damno, vel sine damno tertii: v. g. si Confessarius instruat conjuges de invaliditate matrimonii, sive ob impedimentum juris naturalis, sive divini, vel humani; providet, non ideo separandos, nisi cum magno scandalo & maxima difficultate, nec videt spem obtinendæ dispensationis, quia vel absolute impedimentum est indispenabile, vel rarissime dispensatur, aut certè non ita breviter, propter distantiam Pontificis, poterit dispensatio obtineri; interea manente continuo periculo incontinentiæ; quis non videat, tali casu meliùs esse tacere, quàm aliquid dicere? Nam tacendo impediuntur multa peccata formalia, quæ admonitionem, licèt per accidens, propter malitiam penitentium, consequuntur.

Quæ ergo utilitas in illa admonitione? Nulla prorsùs. Sed potiùs magna utilitas in silentio; nam Confessio est formaliter integra, adeoque Absolutio valida; proinde obtinetur remissio peccatorum & per consequens salus æterna, si contingat penitentem ita mori. Meliùs ergo Pastor in illis circumstantiis pascit oves suas silendo, quàm loquendo, & ideo magis tenetur silere, quàm loqui, nisi aliquid aliud obster, de quo latius infra.

72.
Non obligat correctio fraterna, quando non speratur emendatio.

Hæc doctrina confirmari potest ex alia doctrina simili, quæ communis est in materia de correctione fraterna, putà, hanc non obligare, quando probabilis non speratur emendatio, sed magis deterioratio. Et ratio est; quia in illis circumstantiis correctio ad minus esset actus otiosus, ut proinde finis intrinsecus legis non solum negativè, sed etiam contrariè cesseret; quia non solum non obtinetur emendatio, quæ est finis intrinsecus correctionis fraternæ, sed etiam sequitur ejus oppositum, ut supponitur, id est, majora peccata: quis ergo dubitet, legem tali casu cessare?

Similis foret corripiens tali casu medico, qui dat ægro invito amaram medicinam, quam scit nullo modo ei profuturam, sed magis nocituram. Sola differentia est, quòd majus no-

cumentum hic sequatur naturaliter, ibi autem majora peccata ex libera & mala voluntate ejus, qui corripitur seu corrigitur, quæ differentia parva est, quando non adest alia iusta causa illa peccata permittendi.

Unde (inquit Franciscus del Castillo supra q. 4. n. 6.) August. citatus cap. si quis de Penit. dist. 7. ait: *Si scirem non tibi prodesse, non te admonerem.*

Ita legit hic Auctor cum Sanchio supra n. 4. & Navarro in dictum cap. Sed D. Augustinus lib. 50. Homil. Homil. 41. (ex qua desumptum est d. cap.) juxta editionem Parisiensem an. 1555. item Antverpiensem an. 1576. sic ait: *Si scirem tibi prodesse, non te admonerem &c.* Et eisdem verbis refertur hæc sententia D. August. d. cap. si quis. in Decreto Gratiani ultimæ editionis Parisiensis an. 1612. & Antverpiensis an. 1648. Hæc quæ esse legitimam lectionem, jamjam declaro.

Loquitur S. Doctor de Penitentia, quæ egitur ad ultimum vitæ, & dicit se necesse, an sit profutura ad salutem, & idæ, inquit, tibi de penitentiam quia nescio. Nam si scirem tibi nihil prodesse, non tibi darem. Item si scirem tibi prodesse, non te admonerem (ut faceret penitentiam ante ultimum vitæ) non te timerem.

Duò, inquit, res sunt, aut ignoscitur tibi, aut non ignoscitur. Quid horum tibi (qui penitentiam differis usque ad finem vitæ) sciamus si nescio. Ergo tene certum, dimitte incertum. Ergo ille locus August. parùm facit ad nostrum propositum.

Sed quid dicit Scriptura? Noli, inquit, arguere desinorem, ne odent te. Proverb. 9. vers. 8. Ecce effectus hujusmodi correptionis, scilicet odium correpti, loco emendationis. Ut autem bene dicit Salustius: *Frustrà mihi, & laboranti nihil aliud, quàm odium querere, extrema demerita est.* Hinc æterna Veritas Matth. 7. v. 6. *Noli dare sanctum canibus, neque mitti margaritas vestras ante porcos, ne forte conculent eas pedibus suis, & conversi dirumpant vos.*

Differentia ergo est inter præcepta negativæ & affirmativæ, quòd illa prohibent actus malos, qui nullo bono fine possunt bene fieri; hæc autem præcipiant actus bonos, qui ex se vel circumstantiis possunt vitari, & ideo alibi quando debent omitti. Quàmvis itaque memorem quam liceat facere mala, ut eveniant bona, subinde tamen licet omittere bona, immò debent omitti, ne veniant mala.

Sed numquid sufficit spes probabilis emendationis seu utilitatis, ut teneat corrigere? Respon. si æquè probabile est correptionem obtuturam, quàm profuturam, omittatur quia ad summum peccans perseverabit in suo peccato, sin autem corripias, fortè multò graviora prioribus adjunget. Sicut ergo medici-

Cus imprudenter dat amaram medicinam, quando equaliter est dubium an oberit, an vero proderit infirmo; ita etiam imprudenter videtur agere, qui corrigit proximum cum equali dubio utilitatis & maioris nocu- menti.

Eleganter D. August. lib. 1. de Civit. Dei cap. 9. Si propterea quisque obiurgandis & corripiendis male agentibus parat, quia opportunus tempus inquirat, vel eisdem ipsis metuit, ne deteriores ex hoc efficiantur, vel ad bonam vitam & piam erudiendis impediatis infirmos alios; & pre- mant atque avertant a fide, non videtur esse ca- piditatis occasio, sed consilium charitatis. Scilicet parcere corripiendis non corripiendo.

Respon. II. Si nullum est periculum ne correptus deterior fiat, quamvis emendatio sit dubia, audenter corrige. Quod Franciscus del Castillo supra n. 8. probat ex D. August. cap. Si quis autem supra allegato, ubi, inquit, ait: Ideo do tibi penitentiam, quia nescio, an tibi prodero: si enim scirem non prodesse, non te admo- nuerem. Ubi optime advertit Lorca, non dixisse: Quia certo scio profuturum, sed: Quia nescio, an prodero: ergo cum aliquali certitudine emenda, & majori probabilitate, quod non nocebit, est debita correctio.

Et probatur secundo ratione, quia maxi- mum malum est, relinquere proximum in periculo salutis: ergo quando non ita time- tur malum futurum, debemus illi subvenire. Quod totum est verum, quando proximus non est in articulo vel periculo mortis; quia si sit in illo, etiam si equè timeatur malum futurum, non est omittenda correctio, ne proximus absolute pereat, & in peccato mor- tali moriatur. Hac ille.

Sed si Lorca ita legit August. sicut del Cas- tillo, male legit, ut patet ex supra dictis. Et D. August. ibi loquitur non tam de utilitate correptionis, quam de utilitate penitentiae, quam dicit se nescire.

Ideo adduco alium locum D. August. ex cap. 9. lib. 1. de Civit. ubi post verba, su- perius recitata, exemplum subiungit sequen- tia: Illud est culpabile, quod hi, qui dissimuliter vivunt, & a malorum factis abortent, parcunt tamen peccatis alienis, que dedocere, & obiurgare deberent, dum eorum offensiones cavent, ne sibi noceant in his rebus, quibus licet boni atque inno- centes utuntur: sed cupidius quam oportebat eos, qui in hoc mundo peregrinantur, & spem superis patri- ae se gerunt.

Et infra: Et quamvis non in tantum eos me- tuant, ut ad similia perpetranda, quibuslibet eo- rum terroribus atque improbitatibus cedant: sed ipsa tamen, qua cum eis non perpetrant, no- lant plerumque corrumpere: sed cum fortasse possint aliquos corripiendo corrigere: ne si non potuerint sua salus ac fama in periculo exiungat perre- maneat.

Non dicit: Cum certo possim aliquos corripiendo corrigere, sed, Cum fortasse possim. Ergo se- cundum D. August. sufficit spes dubia corre- ptionis, ut teneat corrumpere. Exemplo me- dici corporalis, qui dubius de medicina uti- litate, tenetur eam adhibere, si certus sit non nocituram: Alioquin numquam ferè esset ob- ligatio corripiendi, cum ferè numquam sit spes certa emendationis.

At quorsum hæc omnia? Respondeo, ut a fortiori argumentemur ad propositum ca- sum, in quo ex omissione correptionis, seu potius instructionis, nullum sequitur pecca- tum formale; immò quod aliud esset pecca- tum formale, iam solum est peccatum mate- riale. Si ergo non obliget correctio frater- na, quando ex ea timentur majora mala, quam sit peccatum formale, quod certo fu- turum est; quanto minus obligabit hæc in- structio seu ablatio ignorantiae invincibi- lis, quando ex ea timentur gravissima ma- la, estò certo certius penitens in futu- rum sit peccaturus materialiter? Noli dubi- tare.

Sicut namque correctio ad correpti utilita- tem ordinatur, & ideo spe utilitatis cessante, non obligat; ita hæc instructio ad bonum pe- nitentis tendit: ergo cessante huius boni spe, non tenebitur Confessor admonere: ratio enim mediatorum sine finem. Quanto magis, quando timeatur malum?

Enimvero nulli laqueum debemus injicere, argum. cap. de Viduis 22. 27. q. 1. ibi: Nos au- tem nullum talibus laqueum debemus iniicere. Ubi Gloss. verb. Laqueum, inquit: Si simpliciter vo- verunt (castitatem) permittendi sunt contrabere, ut manus malum viderent.

Sed admonere in casu proposito, nihil aliud esset, quam laqueum injicere: nam consti- tuti in bono statu & bona fide, Confesso- ris admonitione in malo & periculoso ver- sabuntur; quia deinceps, v. g. uxor, impe- dimentum conscientia, tenebitur potius mortem subire, quam reddere debitum; & for- vir non crederet impedimentum subesse, vel non poterit ipsa detegere, ne fama detrimen- tum patiatur; & inde rixæ & scandala oriantur, & Ecclesia non probato impedimento compelleret.

Quod verum esse credo inquit Sanchez sup. n. 8. non tantum, ubi iam contractum est matrimonium, sed etiam ante illud con- tractum: si enim Confessarius, vel quilibet alius videat penitentem ignorantia invinci- bili impedimenti laborantem, & probabiliter credat fore, ut monitis non acquiescat, nec fidei adhaereat; & a se conscientia matrimo- nium sit contracturus, & non nisi maxima diffi- cultate, magnoque scandalo suborto, possit a matrimonii contractu desistere, prudentissime Confessarius agat, si taceat. Hac ille.

78. Non obli- gat ablatio ignorantia invincibi- lis, quando ex ea ti- mentur gravissima mala.

Probatur, a simili.

79. c. 27. q. 1. ibi: Nos au- tem nullum talibus laqueum debemus iniicere.

Item q. 1. c. 27. q. 1. ibi: Nos au- tem nullum talibus laqueum debemus iniicere.

80. Quid si Confessarius cognoscit impedimentum matrimonii ante contractum, ut monitis non acquiescat, nec fidei adhaereat, & a se conscientia matrimo- nium sit contracturus, & non nisi maxima diffi- cultate, magnoque scandalo suborto, possit a matrimonii contractu desistere, prudentissime Confessarius agat, si taceat.

Et Navarr. in cap. *Si quis autem* de Pœnit. dist. 7. n. 73. sic ait: Nos vidimus dispensationes aliquot in variis materiis, quas, quorum erant illæ, sine ullo scrupulo de peritorum consilio putabant esse legitimas, quæ tamen profectò non erant; sed quia circa jus erant humanum, & nulli præjudicabant, timuimus veritatem propalare illis, ne, quos ipsorum iusta ignorantia excusabat, auctoritate nostrâ crederent, eas non valere, & nihilominus eis utentes peccarent. Ita Navarr. Ubi, inquit Sanchez supra, clarè loquitur ante contrahendum matrimonium, quando virtute dispensationis invalidæ, aliqui contrahere volebant.

81. Probatur ex e. 6 de Confessio-
nem dissimulare.
Probat autem Navarr. suam & nostram doctrinam ex Innoc. III. cap. *Quia circa* 6. de Consanguinitate. Ubi Pontifex consultus de quibusdam, qui subreptitiâ dispensatione matrimonium contraxerant, sic respondet: *Dissimulare poteris, ut remaneant in copula sic contractâ, cum ex separatione grave videas scandalum imminere.* Cui (inquit Navarr.) consequens est, etiam Confessarium posse absolvere confitentem, quem videt ignorantiam juris humani probabiliter à peccato excusari, præsertim si suspicaretur, eum veritatem monitum, illam non amplecturum.

Eodem modo intelligit hunc textum Sanchez supra n. 12. quàmvis Alii aliter explacent, ut videre est apud eosdem Auctores. Ut sit, ab hoc textu non pendet veritas doctrinæ, & ideo aliis explanationibus supersedeo, alibi latius referendis.

82. Eadem hinc est ratio ignorantie juris humani & divini ac natu. talis.
Tantum noto, rationes hæcenus adductas, si aliquid probant, etiam probare in eisdem circumstantiis, in quibus potest Confessarius dissimulare ignorantiam probabilem juris humani, in eisdem posse dissimulare ignorantiam probabilem juris naturalis & divini. Hoc exemplum (inquit Arriaga supra n. 16.) quod à Sanchez assertur pro ignorantia juris humani, meo iudicio, non est nisi juris divini; nam licet, quod matrimonium non fuerit validum, oriatur ex iure humano; supposito tamen, quod illi non sint veri conjuges, ut reverè non sunt, jam illi faciunt contra jus divinum naturale, non accedendi ad non suam. Hæc ille.

Sed, meo iudicio, hoc exemplum rectè dicitur juris humani, quod enim illi non peccent, haud oritur ex ignorantia juris divini, cum probè noverint fornicationem esse illicitam; sed oritur ex ignorantia juris humani, irritantis huiusmodi matrimonium, aut certè ex ignorantia facti; quia scientes jus humanum, irritans matrimonium inter consanguineos v. g. ignorant se esse consanguineos, & per consequens ignorant se peccare contra jus divinum prohibens fornicationem. Sive ergo dicatur juris divini, sive humani, perinde est

ad propositam questionem, quæ in utroque iure eodem modo venit resolvenda.

Prout etiam indifferens est; quod illa ignorantia cedat vel non cedat in damnum tertii v. g. pœnitens bonâ fide possidet primitivum, quod Confessarius novit injustè possidere, & credit nihil profuturam admonitionem, quia est difficillimum relinquere illud; vel videt pœnitentem teneri restituere, & ignorantiam invincibili excusari, monitumque non restitutum, tenetur tacere. Ita Sanchez supra n. 10. in principio. Et in fine ait; prædicta vera esse, quando credit Confessarius fore, ut pœnitens libenter admonitionem suscipiat, at videt remedium esse difficillimum, ut si scandalum & notabilis infamia inde sequatur. Et ita, inquit, censent quidam Theologici docti.

Ex quo infert n. 11. à fortiori, quando pœnitens sub lethali culpa tenetur ad aliquid ad id difficile, ut Confessarius credat, illum tunc æquo animo minimè recepturum, & aliâ vice melius recepturum, excusaturque ignorantiam invincibili, posse tunc tacere; & in opportunum tempus differre. Immo prudenter agunt Confessarii, dum non omnia, ad que pœnitens tenetur, simul & primâ vice aperiant, ne deterritus omnino abstineat à Confessione, sed paulatim debet eum docere ea; ad que tenetur. Hæc ille.

Itaque quod ait n. 10. intelligendum est de tali infamia, ad quam pœnitens non tenetur. Alioquin pono calum: Aliquis injustè obstitit famam proximi sui; modò autem laborat ignorantiam invincibili, videt Confessarius eum ita dispositum, ut admonitus etiam contra propria infamia, sicut tenetur à parte rei, libenter restituet famam injustè ablatam, quomodo debeat eum tali casu admonere? Non est dubitandum.

Dubitat autem ab Aliquis; an etiam debeat admonere, quando scandalum sequitur ex malitia, & non tantum ex infirmitate. Et quàmvis Antonius à Corduba Sum. q. 189. p. 3. apud Sanchez supra n. 18. affirmet, tamen non placet Sanchio, propter rationes superius allatas, quæ contrarium videntur probare: quia estò scandalum oriatur ex malitia, equidem ex illa admonitione non speratur aliqua utilitas pœnitentis; sed damnum, quæ ruina timetur; ergo cessat lex correptionis, quia cessat finis legis, etiam contrariè.

Nisi fortè scandalum, pœnitenti fecerit ex admonitione, momentaneum sit; si enim quàmvis tunc admonitionis fructus non speraretur, brevi tamen spes est, illum sequeretur, tenetur Confessarius admonere. Ita etiam Aliis, quos citat, docet Sanchez supra n. 16. Et idem communiter docetur de correptione fraterna extra Sacramentum, videlicet peccatum corrigendum esse, tamen si sciat in

principio parum exacerbandus, si tamen speretur postea à majori peccato emendandus.

Sententia Sanchez non placet Arria. supra n. 24. ubi ait: Ego non facile hoc admittem, quia apud me majus malum est, Petrum semel cum mala conscientia & peccando accedere ad Mariam, quam milles ad eandem accedere solum materialiter, non formaliter peccando, quod principium non videtur posse ab ullo negari: ergo si ex monitione mea sequatur, Petrum peccatum semel formaliter, & solum impediatur, ne materialiter deinde centies peccet, majus damnum per meam monitionem caufabo, quam utilitatem per eandem afferam; ergo debebo potius tacere: quia quando omnibus pensatis damnum est majus, quam utilitas admonitionis, debet sine dubio hæc omitti. Ita hic Auctor.

Cui etiam displicet alia limitatio communis sententia apud Sanchez supra n. 15. Nisi ex ea ignorantia timeatur malum boni communis: tunc enim tenetur Confessarius admonere; quia preferendum est bonum commune privato: & quamvis fructus in eo minime speretur, confuletur tamen bono communi. Sic Henriquez lib. 6. de Pœnit. c. 27. n. 4. Exemplum sit; est Parochus, qui invincibiliter putat subditos solum teneri scire articulos fidei, vel habet errorem in fide aut moribus, tenetur Confessarius illum admonere, quidquid inde sequatur, ne errore illo, bono communi ovium sibi commissarum noceat.

Unde fit, ut si esset scandalum, publicaque fama nullitatis matrimonii, teneretur Confessarius admonere; quia talis ignorantia est contra bonum commune. Sic Adrianus Quodlib. 5. a. 2. lit. I. & 4. q. 5. de Confess. dub. 7. Hucusque Sanchez. Similis casus erit, si aliquis putans invincibiliter se esse Sacerdotem, cum non sit, quotidie celebret, audiat Confessiones &c.

Sed quid ad hæc Arriaga? Ego, inquit, hanc limitationem non video posse hic habere locum; agimus enim, quando non speratur emendatio, sed potius creditur ille perpetuus peccando in actione, quam antea sine peccato fecit. In hoc casu quid queso proderit, monere Parochum illum, quod errores invincibiliter doceat, si adhuc pergat, suos errores seminando, & formaliter peccaturus sit, cum antea solum peccasset materialiter? Deinde, quid proderit monere eum Sacerdotem fictum, si adhuc putatur celebraturus Sacrum, & auditurus Confessiones? Hæc ille.

Illud tamen addiderim (prosequitur) quia diximus superius non teneri Confessarium monere, etiamsi pœnitens putetur emendandus, si tamen secuturum sit inde grave scandalum; in hoc casu, non obstante scandalo, quod timetur, si tamen speratur emendatio,

habere posset locum ea limitatio: præstat enim, estò cum scandalo, cum Parochum cessare à disseminandis suis hæresibus, & illum Sacerdotem non verum amplius non celebrare, nec audire Confessiones cum generali deceptione, quam sine eo scandalo illos pergere in damnum communitatis. Hæc Arriaga n. 23.

Ego autem unico verbo apertio sententiam meam; & dico; tunc esse admonendum pœnitentem, etiam cum scandalo, quando utilitas vel communis, vel privata ipsius pœnitentis, aut tertii, quæ speratur vel nunc, vel postea, respectivè major est, quam sit malum scandali. Quando autem hoc sit, pendet à prudenti iudicio omnibus consideratis tam intrinsecis, quam extrinsecis, id est, tam per se connexis illi admonitioni, quam per accidens hic & nunc obventuris.

Hoc etiam advertet; non in omnibus valere argumentum à correptione fraterna, ad hanc instructionem seu ablationem ignorantia; quia sive fratrem corripias, sive non, equidem peccat formaliter; parum autem curandum, si in initio ex malitia sua addat aliqua peccata, dummodo postea speretur perfecte emendandus; quia majus respectivè bonum est hæc perfecta emendatio, quamvis serius obveniens, quam sit malum illa peccata in principio correptionis commissa.

Atque hæc ratione Superiores, quibus ex officio incumbit correptio subditorum & procuratio boni communis, solent pœnis ipsos ad emendationem quasi moraliter compellere, quia vexatio dat intellectum Psalm. 82. v. 17. *Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine.* Et parum curant de aliis peccatis, quæ occasione præparant à subditis committuntur, sperantes in sine perfecta emendationem; quia melius iudicant, in initio eos committere aliqua peccata, & postea perfecte emendari, quam perpetuo illdem inhaerere.

Solent etiam maxime attendere, præsertim in correptione judiciali, bonum commune, adeo ut etiam finaliter impœnitentibus ex sua malitia, id est, nolentibus se convertere ad Deum per veram pœnitentiam, non soleant parcere, sed eos tamquam zizaniam eradicare & projicere, ut sic loquar, quamvis ipsi se magis projiciant, in ignem æternum. Ratio patet; quia hoc postulat bonum commune, quod alioquin extreme periclitatur, ut clarum est consideranti.

Hinc Dominus apud Ezech. cap. 33. v. 6. *Quod si speculator (id est Superior) viderit gladium venientem, & non intonerit buccinam, & populus se non custodierit, veneritque gladius & tulerit de eis animam: ille quidem in iniquitate sua raptus est, sanguinem autem eius de manu Speculatoris requiram.*

Et v. 8. *Si me dicente ad impium: Impie morte morieris: non fueris locutus, ut se custodiat impius*

85. Sententia Sanchez non placet Arriaga.

86. Quid si timetur ex ignorantia malum boni communis? debet admonere secundum Sanchez. Henriquez.

87. Contra sententiam Arriaga.

Sententia Arriaga.

88. Iudicium Auctoris.

Non valet in omnibus argumentum à correptione fraterna ad ablationem ignorantia.

89. Quid solet ante attendere superiores in suis correptionibus? Psalm. 82.

90. Ezech. 33.

à via sua: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Ad quæ verba S. Hieronymus: Non respondeamus, inquit, quid prodesset docere, si nolit auarior facere, quod docueris? Vnusquisque enim ex suo animo & officio iudicabitur, tu si locutus non fueris, ille si audire contempserit.

S. Hieron.

Et sanè, si subditus peccet, Superiore vidente, & non contradicente, quid inde oriri potest, nisi scandalum, contemptus scilicet Superioris, & confirmatio in malo, & similia peccata in aliis, qui vident Superiorem non aulum contradicere?

91. Concionator tenetur publice veritatem docere, licet timeatur scandalum alicujus privati.

Præterea, Doctor publicus sive Concionator tenetur publice veritatem docere, licet fructus alicujus privati non speretur, sed scandalum timeatur; quia illa doctrina ad bonum publicum ordinatur, quare propter privatam malum non est intermittenda.

Et ideo Apost. Act. 20. v. 26. contestatur Ephesios dicens, Quia mundus sum à sanguine (id est, à peccato) omnium. Non enim (prosequitur v. 27.) subiesugi, quod minus annuntiatem omne consilium Dei vobis.

S. Greg.

Et quibus verbis infert Greg. lib. 1. Epist. 33. (& refertur cap. Ephesius 4. dist. 42.) Mundus ergo à sanguine eorum non esset, si eis Dei consilium annuntiare nolisset: quia cum increpare delinquentes nolueris, eos procul dubio tacendo Pastor occidit.

Taceo, inquam, ubi & quando commode poterat, adeoque debebat loqui, juxta illud Innoc. (& refertur cap. 3. dist. 83.) Error, cui non resistitur, approbatur, & veritas, cum minime defensatur, opprimitur. Negligere quippe cum possis deturbare peruersos, nihil aliud est quam favore. Nec caret scrupulo societatis occultis, qui manifesto facinorosi desinit obviare.

Hinc D. Ambros. Serm. 83. ait: Ego interdum parcens vobis, tacere vellem; sed malo vos contumaciter causas reddere, quam negligentia sustinere iudicium.

Hæc ergo & similia testimonia Scripturæ ac SS. Patrum non repugnant communi sententiæ seu Conclusioni nostræ; in qua non agitur nisi de foro Confessionis, qui ordinatur principaliter ad bonum privatum poenitentis: & quamvis Confessarius ibi sustineat personam publicam, ipse tamen foris censetur potius privatus; & ideo sive sit Pastor, sive alius quispiam Sacerdos, qui audit Confessionem, attendere debet non tam ad bonum publicum, quam privatam ipsius poenitentis; ut proinde nec ipse Pastor teneatur ignorantiam invincibilem tollere, etsi posset probare, v. g. impedimentum occultum matrimonii, quando fructus non speratur, sed magis scandalum timetur separatis conjugibus. Ita Sanchez supra n. 17.

Et probat: quia Episcopus erat, cui scribit Innoc. III. cap. Quia circa. de Consanguinitate, facileque poterat de nullitate dispensationis convincere conjuges illos, & tamen scribit Pontifex, dissimulandum esse ad vitandum scandalum.

Ex quo deducitur intellectus cap. Qui scandalizaverit, 3. de Reg. juris, ubi sic dicitur: Vitius scandalum nasci permittitur, quam remita relinquatur. Colligitur, inquam, hoc ius intelligendum esse; quando aliquid sine peccato mortali fieri non potest, vel omitti, facendum non est, vel omitterendum propter scandalum; secus quando fieri vel omitti potest absque peccato.

Ita Glossa verb. Veritas. Que, inquit, triplex est, scilicet bonæ vitæ: hæc nunquam omittenda est propter scandalum. & ad quemlibet pertinet. Alii iustitia: hæc ad iudicem pertinet. Alia disciplina: hæc pertinet ad Prælatum. In his duabus quandoque aliqua omittuntur propter scandalum, s. d. ut constitueretur. Et intellige, quod hic dicitur, his, que indispensabilia sunt: & tale ius commune quod indispensabile est veritas appellatur. . . . talis ius pro nullo scandalo relaxandum est, sed quantum commune dispensabile est, propter scandalum recedatur à iure communi s. d. dist. Ut constitueretur, & 1. q. ult. Dispensationes, & c. Exponit.

Accedat testimonium Innoc. III. cap. 2. de Novi operis nuntiatione ibi: Super eo quod non sufficimus admirari, quod cum vni religio nati Cantuarien. qui omnia dimiserunt pro Christi laboribus, & periculis personas & res non dixerunt frequenter exponere (quod non fecerunt, nisi cognoscerent præmissa respicere in gravi Cantuarien. Ecclesia detrimentum) tu saltem pro vitando tam gravi scandalo proximorum, ab huiusmodi, etiam tibi prohibitis, non cessasti: cum sanctæ Scripturæ testimonio deberias didicisse, quod licet opera illa que sine mortali peccato omitti non possunt, non sunt pro vitando scandalo dimittenda, nec ea debent pro scandalo vitando committi, que sine mortali peccato committi non possunt: ab his tamen, que sine mortali peccato committi possunt, & pariter dimitti, pro scandalo vitando cessandum; & eis etiam pro vitando scandalo insistentium. Ita Innoc. Cantuariensi Archiepiscopo. Quis ergo adhuc dubitet, quin Confessarius pro vitando scandalo possit subinde tacere, & non tollere ignorantiam invincibilem poenitentis?

Sed numquid, interrogat quispiam, in casu v. g. matrimonii invalidi, dum audit in Confessione negationem debiti, potest, imò debet hortari & monere conjuges, ut reddant debitum, aut saltem proponant reddere? Quid si interrogetur de invaliditate, poteritne tacere, vel dicere, esse validum ad vitandum scandalum?

Ad primam quæstionem Respondet Sotus 4. dist. 18. q. 2. a. 4. ad 2. nequaquam debere, quia, inquit, illud esset affirmare, illud esse suum, sed posset in genere dicere, quod uxores tenentur suis viris debitum reddere, Hæc ille.

Et tunc

Et tunc

Et tunc

Et tunc

Et tunc

Et tunc

Et tunc

Et tunc

Et tunc

Et sanè præcipiendo tali casu redditionem debiti, videtur præcipere fornicationem, quæ intrinsecè mala est. Et aliunde non licet complacere in actu intrinsecè malo, excusato propter ignorantiam, qualis est iste.

Sed fateor, inquit Sanchez suprâ n. 8 (ubi cum alijs, quos citat, docet oppositam sententiam) me non assequi, quid distet inter hæc, *Redde debitum*, vel, *Vxor tenetur reddere debitum*; cum uterque loquendi modus ad eundem scopum tendat, nimirum ad inducendum conjugem illum, ut reddat debitum: & si inducere verbis directis, culpa esset, non eâ vacaret, verbis indirectis inducere; siquidem ex parte Confessarii eadem est intentio in utroque loquendi modo, & poenitens idem prorsus intelligit.

Præterea; quia cum poenitens relinquendus sit in illa ignorantia, peccat lethali ter eâ suppositâ non reddendo; ergo Confessarius tenetur non absolvere, nisi proponat se deinceps redditurum: ergo potest cogere ut reddat; & ita Confessarius non præcipit rem malam, sed rem debitam, suppositis circumstantiis occurrentibus.

Et complacere in actu malo, excusato propter ignorantiam, tunc quidem illicitum est, quando actus ille non honestatur attentis circumstantiis, quæ tunc occurrunt; secus quando honestatur, debitique est, ut contingit hic.

Neque mentitur Confessarius dicendo, illum esse suum conjugem, cum sit conjux reputatione; sicuti verum dixit Virgo Luc. 2. v. 48. ad Iesum inventum in templo: *Ecce pater tuus, & ego dolentes quærebamus te*; cum tamen Ioseph non esset verus pater, sed solâ reputatione.

Hanc sententiam sequitur Arriaga suprâ n. 17. confirmans eam: Nam, inquit, dum est dubium de valore matrimonii, suademus reddendum debitum ei, qui bonâ fide petit: quo casu fortasse suademus actionem, quæ in se materialiter est fornicatio; quia tamen ratione illius dubii formaliter est honesta & magis, quàm ejus ommissio, ideo licita est ea suasio. Non est ergo speciale aliquod mysterium in ea suasione, ob quod debeamus recurrere ad diversas phrasas, quæ reverâ, ut dixi, omnes sunt æquivalentes, & omnes sunt persuasoria. Hec ille.

Respondeo ad hanc confirmationem: non ideo præcisè licita est ea suasio, quia fornicatio ratione illius dubii formaliter est honesta; sed quia copula ista formaliter est honesta, & fortè etiam materialiter; at verò in casu proposito certò certius est materialiter inhonestâ.

Quidquid ergo sit de hac confirmatione Arriagæ. Dico ego; tali casu non hortari Confessarium, sive his, sive illis verbis utatur, ad copulam fornicariam, sed ad reddendum de-

bitum, quod formaliter & materialiter honestum est; quòd autem illa redditio hic & nunc fiat per actum materialiter malum, hoc non intendit Confessarius, quia merè per accidens se habet, propter invincibilem ignorantiam, quam nec ipse intendit, sed ad quam solùm se habet permissivè, quia non tenetur eam auferre; & per consequens solùm se habet permissivè ad illam copulam fornicariam: unde optare debet, ut nunquam talis copula intercedat, quod fieri potest, si nunquam amplius debitum exigatur; ut proinde non complacere sibi in actu malo, sed in actu bono, scilicet actu justitiæ, abstrahendo à malitia quæ per accidens illi actui conjugitur, id est, complacere sibi in redditione debiti in genere, & ad illam hortatur, optans ut conjuges aliunde cognoscant invaliditatem sui matrimonii, & ita à copula absterneant.

Velut, dicit aliquis, dum Pastor hortatur suos subditos ad Communionem Paschalem; sciens aliquos communicaturos in malo statu, etiam formaliter: intendit quidem illam Communionem, non quatenus sit in malo statu, sed quatenus in se est res bona, quæ hic & nunc bene potest fieri, tamen ex perversa voluntate communicantium malè fiat, ad quam malitiam solùm se habet permissivè; quia non potest eam commodè impedire.

Nonne Christus Communionem dedit Iudæ in ultima Cæna? Et tamen certus erat de indigna receptione. Cur ergo similiter non potuisset hortari conjuges in casu proposito, si occurrisset, ad reddendum debitum, seu ad copulam maritalem, quæ de se honesta est, & quam possent licitè habere, si ablata ignorantia de novo contraherent validum matrimonium? Ex hypothesi, quòd Christus non tenebatur tollere illam ignorantiam: sicuti in casu nostro supponitur, quòd Sacerdos non teneatur tollere illam ignorantiam.

Respondeo; hanc esse disparitatem, quòd Iudas absolute poterat dignè communicare, si voluisset. At verò fieri potest ut tales conjuges per copulam necessariò peccent materialiter. Atque hæc de prima quæstione.

Venio ad secundam, videlicet, quid faciendum sit Confessario, quando conjuges dubii rogant, an matrimonium sit validum, an copula sit peccaminosa? Respondet Sanchez suprâ n. 14. tunc Confessarius tenetur veritatem aperire, quàmvis profutura non sit; quia jam conscientia poenitentis læsa est illo dubio, & taciturnitatem Confessoris vel viri docti, prudenter posset poenitens in suum favorem interpretari: quare taciturnitas illa esset erroris approbatio.

Immo Aliqui idem dicunt, si poenitens tamquam scrupulum, quo agitur, id falsus fuerit. Sed verius est, quando solus est scrupulus, posse Confessarium tacere, vel respondere

fornicatio- nem, sed ad reddendum debitum.

99. Probatio à simili.

100. Quid faciendum Confessario quando conjuges dubii rogant, an matrimonium sit validum.

Quid si for- lum habe- ant scrupu- lum.

96. Affirmat Sanchez.

Probatio de responso ad argum. Scoti.

97. Confirmatur hæc sententia ex Arriaga.

Responso ad hæc con- firmationem.

98. In casu pro- pto Con- fessor non debet ad

dere ut deponat scrupulum; quia scrupulus non aufert bonam fidem & ignorantiam invincibilem, sed solum quando conscientia dubia est ex sufficienti fundamento. Sic Corduba Sum. q. 189. punct. 5. & Henriquez lib. 6. de Pœnit. cap. 27. n. 5. Haftenus Sanchez.

Corduba.
Henriquez

101.
Lugo exi-
stimat in-
consequen-
ter dici à
Sanchez, hic
posse tacere
Confessio-
nes, ibi non

Hoc tamen, inquit Lugo suprâ n. 29. non videtur satis consequenter dici: quia etiamsi pœnitens ex scrupulo interroget; non potest Confessarius affirmare licitum, quod est illicitum; ergo nec poterit tacere; quia silentium Confessarii propositâ interrogatione pœnitens interpretatur affirmationem, & per consequens Confessarii auctoritate faceret, quod prius ex ignorantia faciebat.

Soto.
Angles.

Unde Alii merito in casu scrupulosâ interrogationis idem dicunt, Soto, Angles &c. apud Sanchez sup. Posset quidem Confessarius in illo casu fingere se non audivisse vel non attendisse, vel oblitum fuisse respondere, ut sic remaneat pœnitens in eadem bona fide, quam prius habebat, non tamen ipsius auctoritate confirmata.

102.
Objectio.

Sed contra; si Confessarius non interrogatus, potest dicere: *Licitum est tibi reddere debitum*, imò, *debes reddere debitum*, cur non poterit idem dicere interrogatus? Nam veritas illius responsi non potest desumi ex eo, quod præcesserit interrogatio vel non, sed aliunde ex ipsa conformitate propositionis cum objecto. Deinde, quando ille interrogat, vel est spes, quod sit libenter accepturus monitionem, vel non: si non est spes; ergo etiam tunc erit nociva responsio: si est spes, jam sumus planè extra nostrum casum, qui solum est, quando declaratio veritatis non putatur futura proficua, sed potius noxia. Ita sibi objicit Arriaga sup. n. 21.

Duplex potest esse interrogatio pœnitentis. Prima in genere.

Et respondet; dupliciter posse intelligi illum hominem interrogare; Primò, in genere, an bene operetur; & tunc si nulla est spes, quod detecto errore sit emendandus, dico, posse ei responderi: *Bene*, sicut, suprâ diximus, posse eidem dici; *Tu teneris reddere debitum*, quia verissimè dicitur bene operari ille, qui ex ignorantia invincibili facit id, quod judicat honestum.

103.
Secunda in particulari.

Aliter ergo potest pœnitens interrogare magis in particulari, v. g. quæro, quid juris sit in hoc puncto; tunc autem interrogat non tam de honestate actionis suæ, quam de quæstione speculativa, abstrahendo à se & aliis; vel certè interrogat Confessarium; an sciat aliquid in contrarium quoad factum ipsum, v. g. an interveniat aliquid impedimentum in se in ordine ad matrimonium, quod vult contrahere &c. Si hoc secundo modo interrogetur Confessarius, quia jam consultur ut Doctor, & circa jus commune, & abstrahens à materia hac, necessariò debet dicere, *Est tale vel tale ius in contrarium*, & ibi non habet locum di-

tere; Tu teneris pergere; quia pœnitens non interrogat tunc, quid teneatur facere, suppositâ suâ propriâ scientiâ; jam enim ille scit se juxta illam bene operatum esse: aliquid ergo aliud quærit; Quid scilicet re ipsâ in hoc puncto sit; debet ergo declarari veritas. Et idem est, si inquirat de quæstione facti; tunc oportet illi declarare, quid sit in re. Hucusque Arriaga.

Prorsus oportet illi declarare, maxime quando hoc inquirat ex vero aliquo dubio, aut saltem scrupulo. Immo etiam, salvo meliori, quando interrogat in genere; An bene operetur; quando hoc, inquam, interrogat, quia reverà dubitat, aut saltem scrupulo angitur, an bene operetur, de quo casu proponitur nostra quæstio, & tunc ad argumentum suprâ oppositum:

Respondeo; idè Confessarium interrogatum minus posse dicere; *Licitum est tibi reddere debitum*, quam non interrogatum; quia talis interrogatio impedit bonam fidem, seu tollit ignorantiam invincibilem, vel, ut melius dicam; significat malam fidem seu ignorantiam vincibilem: ille quippe dicitur bonâ fide seu invincibiliter ignorare aliquid peccatum, quod nunquam vel levem aliquam ejus habundantiam spiciònem, quia statim prudenti aliorum consilio conscientiam suam sedarit. Ergo tali casu pœnitens tenetur Confessarium interrogare, quidni ergo & ipse teneatur veritatem aperire?

Nec obstat; quòd illud responsum potius futurum sit noxium, quam proficuum, quod id per accidens est ex malitia vel infirmitate pœnitentis, quæ non attendenda est, quando consultur Confessarius tanquam Pastor & Doctor, ad quem spectat instruere oves, quando instructionem petunt, est inde sumenda occasio alicujus mali. Si v. g. aliquis petat instrui in fide, & specialiter me interrogat, an debeat credere tres Personas in una Essentia; an in tribus Essentiis; ego, estò timens, illum ob difficultatem mysterii defecturam in Fide; teneor tamen dicere veritatem, potius debes credere tres Personas in una Essentia, & non possum illum permittere in errore contrario, tamen si de eo puncto nihil quæres, possem ego tunc etiam nihil dicere in una potius parte, quam in aliam.

Rogat aliquis; quam ergo obligationem habeant Confessarii Principum & Judicum, quando vident eos non satisfacere officio suo, vel promovendo indignos ad officia, vel non puniendo reos &c. Dico breviter: Confessarius Iudici, volenti ex ignorantia absolvere reum, alioquin dignum morte, potest precipere vel consulere, ut secundum leges justitiae occidat; immo debet, si laborat ignorantia vincibili, aut etiam invincibili, quando tolli potest sine majori malo omnibus consideratis. Patet ex dictis.

Solum

Sect. 8. De quibusd. aliis oblig. Confess. Concl. 4. 369

Solum ob stare videtur irregularitas, quæ contrahitur defectu lenitatis in iudiciaria officione; & ideo Aliqui dicunt, Confessarium interrogatum debere tunc respondere, ut consulat Iureconsultos, & videat, quid leges præcipiant. Alii dicunt, Confessorem posse dicere, quid dicent leges in communi, nihil aliud præcipiendo aut consulendo in particulari, nec dicendo, quid ipse sentiat.

107. Hoc tamen difficile est (inquit Lugo supra n. 33.) quia reverà illa verba generalia in illis circumstantiis, & præsertim in actu Confessionis, æquivalent consilio vel præcepto occidendi hunc reum: quare probabile mihi videtur, quod Aliqui dicant; non incurri irregularitatem à Confessario, propter tale consilium vel præceptum: quam sententiam tenuit P. Vasq. ut refert Luisius Turrianus de Cens. lib. 9. disp. 66. dub. 4. qui eandem ibi sequitur: & 2. 2. to. 1. disput. 93. dub. 2. & Dia: to. 2. tract. 5. Miscell. resol. 80.

Quæ opinio redditur magis secuta ex alia, quam ex eodem Vasquez refert & sequitur idem Turrianus dicta disp. 66. dub. 3. quæ dicit, irregularitatem ex defectu lenitatis non incurri à personis privatis; sed à solis iis, qui spectant ad iudicium, & ministris iustitiæ, ut Iudice, Tabellione, Advocato, Procuratore, accusatore, teste &c. non vero ab aliis, qui sunt extra iudicium: quia in iure non invenitur pro illis talis irregularitas imposita. Ex qua doctrina, quæ probabilis est, cessat omnino scrupulus in casu nostro. Ita Emin.

108. Quem sequitur Dicastillo disp. 10. n. 545. & seqq. dicens: Neque enim possum mihi persuadere Ecclesiam à cuius positiva lege tota res pendet) velle, ut Sacerdos incurrat irregularitatem, præstando ea, quæ sunt annexa ipsi officio sacerdotali, & quæ exercendo officium sacerdotale (quale est munus Confessarii) debet præstare, ut muneri suo satisfaciat. Est autem maximè proprium Confessarii munus, penitentem non docere tantum (si forte ignoret) quid debeat facere, ne peccet mortaliter; sed ad id præstandum hortari, & reuertentem tamquam indispositum non absolvere; atqui non minus tenetur sub mortali Iudex damnare reum, ut supponimus, quam usurarius restituere usuras, & concubinariis separari à concubina &c. ergo si Confessarius ex officio potest, & debet usurarium, aut concubinarium ea docere, quæ tenentur facere, & ad ea præstanda hortari, nolentibusque Absolutionem negare, donec faciant, aut parati sint facere; eodem modo penitentem Iudicem poterit & debet ex officio docere &c.

109. Hoc supposito, sic possum formare argumentum jam indicatum & petere illud ex definitione irregularitatis; quæ est: Impedimentum inductum ab Ecclesia iure Canonico, per se primò & directè impediens receptionem Ec-

clesiasticorum Ordinum; vel in iam receptis administrationem. Ab omni ratione alienum est credere, quòd Ecclesia induxerit pro impedimento administrandi Ordinem susceptum, fecisse id, quòd ex officio & recta administratione Ordinis, ordinatus facere tenetur; atqui Sacerdos ex officio sacerdotali Confessarii; & recta illius administratione tenetur admonere & hortari talem penitentem Iudicem ad damnandum reum, ubi & quando obligatur sub mortali illum damnare, & non absolvere, nisi vel damnet, vel damnare illum paratus sit, ubi & quando debet: ergo ab omni ratione alienum est credere, quòd Ecclesia induxerit pro impedimento sacerdotalis Ordinis administrandi, quòd Sacerdos admoneat & hortetur Iudicem penitentem & volentem absolvi ad damnandum eum, quem si non damnet, non potest absolvere.

An non esset ab omni ratione alienum, quòd lex aliqua statueret aliquem fieri incapacem, inhabilem, aut ineprum ad officium Iudicis vel obtinendum, vel exercendum, eò quòd cum esset Iudex, præstitisset id, quòd ex ipso Iudicis officio debebat facere? Hactenus D. castillo.

Sed ad hoc argumentum Adversarii responderent, Confessarium satisfacere officio suo, si dicat, quid dicent leges in communi, nihil aliud præcipiendo vel consulendo in particulari, nec dicendo quid ipse sentiat; & negando Absolutionem, si intelligat; penitentem nolle facere, quòd leges in communi dicant.

Quidquid ergo sit de illo argumento Dicastillonis, sufficere debet communis regula Theologorum, nullam esse irregularitatem, quæ non sit in iure expressa; argum. cap. 15 qu. 18. de Sent. Excom. in 6. ibi: Irregularitatis tamen (cum id non sit expressum in iure) laqueum non incurrit. Ostendant ergo Adversarii, ubi hæc irregularitas sit expressa in iure, & iungimus dexteris; sin autem hoc non possint ostendere, sicuti reverà non possunt, nemo miretur, si oppositam sequamur sententiam.

Itaque Confessarius audenter moneat Iudicem, etiam in particulari, de administranda iustitiâ; hic & nunc reum occidendo; maxime quando laborat ignorantia vincibili; ita ut peccet mortaliter, non occidendo. Sin autem labore ignorantia invincibili, attendat diligenter, sicut supra dixi, an sine majori malo possit ignorantiam tollere. Et quidem semper aliquod malum oritur ex ablatione ignorantie, scilicet malum ipsius puniendi seu Rei; interim istud non semper videtur excusare Confessarium: nam bonum commune, quòd sequitur ex punitione delinquentium; & scandalum, quòd oritur in communitate ex eo; quòd nocentes non puniantur, potest absque dubio præponderare, & tunc non obstante malo seu morte Rei tenetur Confessarius veritatem declarare.

110. Responsio Adversarii.

Alia probatio ex c. 12. de Sent. excom. in 6.

111. propter quam Auctoritas, equatur itam sententiam.

Malum Rei, quòd sequitur ex ablatione ignorantie, non semper excusat Confessarium.

Aliàs quando non urget bonum commune, quia delictum non est clarum; tunc non debet Confessarius urgere Iudicem, ut puniat, & quasi partes accusatoris suscipere; debet tamen serò Iudicem admonere, ut debitam adhibeat diligentiam; tum Doctores consulendo, tum attendendo ad legem præscriptam, nec facile absolvat prætextu clementiæ, nisi probabili fundamento nixus.

112. Sed quid, si soli Confessario certò constet obligatio damnandi reum? Respondet Lugo supra n. 35. tunc servanda est regula generalis de instruendo pœnitente in iis, quæ ob ignorantiam delinquit. Sed, meo iudicio, prudentiùs ageret Confessarius, si dum ab illo non interrogatur, aliquantulum differret Confessionem, quæsto aliquo prætextu, vel certè fugeret occasionem audiendi pro tunc Iudicem, donec reus esset absolutus, ne susciperet odiosum illud munus admonendi, & instruendi Iudicem contra reum, quem volebat absolvere: neque enim extra Confessionem obligaret præceptum meræ fraternæ correctionis, ad corrigendum Iudicem in ea materia, in qua ob ignorantiam inculpabilem ipse non peccabat, & cum tanto damno delinquentis, capite damnandi. Ita Eminent.

Hoc tamen ultimum, inquit Dicast. sup. n. 35 l. difficultate non caret. præsertim si, pensatis circumstantiis, sola dissimulatio, aut non monitio, habeatur pro assensu, quod præcipuè locum habebit, si Confessarius sit habitualiter electus in ordinarium Confessarium à Iudice, datà ipsi generali facultate monendi illum ubi, quando, & in quibus iudicaverit oportere, sub his enim aut similibus circumstantiis videtur non posse excusari munus monendi. Omnia tamen in quovis casu occurrenti maturè, quantum res & occasio patitur, prudenter consideranda sunt, nec video statam & certam regulam generalem posse assignari. Hæc ille.

113. Profectò fieri potest; ut in aliquibus circumstantiis expediat magis æternæ saluti puniendi seu Rei, ut nunc moriatur, quia nunc bene dispositus ad mortem; quàm ut diu ius supervivat, fortè in peccato suo occidendus. Cur ergo tunc non teneatur Confessarius Iudicem monere, & tollere ignorantiam eius invincibilem? Contingere etiam posset, ut in aliis circumstantiis expediret plurimùm, reum hæc vice non mori, utpote impœnitentem, cum certa spe, si liberetur, ad meliorem frugem reducendum, & fortè salvandum; cur tali casu non posset Confessarius dissimulare?

Ponamus etiam casum, vitam Rei maximè necessariam esse sustentationi familiæ, & alioquin valde proficuum bono communi; putas, quia tali casu præceptum fraternæ correctionis obligaret Confessarium? Non puto, quia malum, quod sequitur ex ablatione ignorantiam, om-

nibus consideratis videtur prævalere bono, quod reperitur in illa punitione, seu observatione legis punitivæ.

Cæterùm, quod hæcenus dictum est de Confessario Iudicis, pari passu applicandum est Confessario ipsius Rei, quando hic bonæ fide, vel etiam malâ fide negat crimen, quod aliàs deberet fateri secundum ordinem iuris dicendum, inquam, Confessarium debere tollerare ignorantiam vincibilem, seu malam ejus fidem, etsi certò certius sciat, ob illud capere eum prætextum, nec est quod timeat irrogatitatem magis, quàm Confessarius Iudicis.

Quantùm ad ignorantiam invincibilem, seu bonam ejus sitiem, non est cur eam auferat, si non speret Confessionem criminis; præsertim cum sit multorum sententia, non esse obligationem crimen confitendi cum periculo vitæ, quàm diu est spes evadendi.

Et dato, quod Confessarius judicaret, reum obligari ad confitendum crimen, præsertim ageret, inquit Lugo supra n. 36. si, dum illo non interrogatur, pro tunc Confessionem differret, & reliqueret eum in sua bona fide, donec negato crimine, & transactâ jam illa occasione ad eum vehementer; posset illum audire absque obligatione docendi eum, qui, ut suppono, non esset jam ampliùs à Iudice examinandus. Hæc ille.

Nisi fortasse grave scandalum sequeretur ex eo, quod ille negans suum delictum, non puniretur, & Confessarius speraret ex sua admonitione Confessionem criminis & ejus punitionem.

Sed amabo, quæ obligatio Confessarium illorum Principum, qui indignis conferunt beneficia & officia, injustè opprimunt suos subditos nimis exactionibus &c? Certè in his, ut notat Lugo supra n. 37. raro contingit, ut ignorantia sit invincibilis. Item raro contingit, quod ignorantia illa non afferat scandalum in subditis, qui facile putant licitâ quæ à Prælati & Principibus fieri videtur. Præterea raro contingit, ut inde non oriatur gravissima querelæ, & subditorum maledictiones in Principem, & Confessarium Principis.

Quare, inquit Eminent. regulariter Confessarius tenetur admonere pœnitentem, quicumque ille sit, de sua obligatione; nec latet facit suo muneri, absolvendo à peccatis, quæ pœnitens dicit, sed potius imponit suis humeris peccata cætera & errores, quos in pœnitentia dissimulat, & cæco cæcum ducentem, ambo in æternam foveam cadent. Si formidat ergo pœnitentis faciem, non assumat sibi Pastoris officium, sed modestè se excuset, tamquam minus aptus ad illud onus portandum.

Hæc autem dicta sint de Confessario, qui scit, Principem non satisfacere reverà debito suo, & sicut eum laborare ignorantiam vincibilem.

Esus ultima pars iuxta Dicast. est difficilis.

113. Aliquando tenetur Confessor Ignorantiam Iudicis auferre, aliquando non.

ignorantia
inincibilis

Nam si viderit ignorantiam esse invincibilem, neque ex illa sequi scandalum aut damnum commune; e contra verò admonitionem futuram in majus malum Principis, aut allaturam scandala, vel incommoda, supra enumerata, poterit dissimulare juxta regulas supra traditas.

Sin autem Confessarius dubitet circa ipsum jus & obligationem Principis, consulat Auctores, atque etiam homines doctos & pios, salvo tamen sigillo Confessionis; & tunc si errorem inveniat, modestè moneat, rationem in promptu habens suæ monitionis. Sed quid si Princeps respondeat, se consultasse viros doctos, & respondisseque id esse licitum? Solutio huius argumenti pendet ab his, quæ de opinione probabili pœnitentis edocet Concluf. sequenti.

CONCLUSIO V.

Confessarius, auditâ Confessione, tenetur sequi sententiam pœnitentis, si verè probabilis est. Parochus etiam ante Confessionem.

117.
Delegatus
nolle
audire
Confessionem,
nisi pœnitens ample-
ctatur suam
opinionem,
secus Paro-
chus.

Disparitas inter Parochum, & delegatum, est; quòd ille, ut diximus Concluf. 1. hujus Sect. tenetur ex justitia audire Confessiones subditorum, hic autem ad summum ex charitate: sicut ergo delegatus potest absolute nolle audire Confessionem; & percunctanti, quare nolit, respondere, stat pro ratione voluntas; ita etiam potest respondere, se nolle audire, nisi deponat propriam opinionem, estò probabilis sit, & suam amplectatur, quam existimat æquè probabilem, aut etiam probabiliorem.

Quòd si pœnitens conditionem acceptet, liquet profectò, etiam factâ Confessione, nullum omnino habere jus ad Absolutionem, nisi impletâ conditione priùs acceptatâ, & ideo Confessarius liberè potest negare Absolutionem, nisi relicta propriâ opinione, suam amplectatur.

At verò Parochus, sicut non potest pro libitu suo nolle audire Confessionem subditi, ita etiam non potest ei præscribere certas conditiones, ad quas per se loquendo subditus non obligatur; sicut isthæc est, ut debeat sequi sententiam Parochi, relicta propriâ sententiâ probabilis. Ergo etiam ante Confessionem tenetur Parochus sequi sententiam pœnitentis, si verè probabilis est, supposito, quòd debeat eam sequi auditâ Confessione. Hoc autem suppositum, quòd est prima pars Concluf. restat probandum.

citatur & sequitur Ioan. Sanchius in Select. disput. 33. n. 54. Diana p. 2. tract. 13. de Opin. prob. resol. 11. Villalobos Sum. to. 1. tract. 1. diff. 12. n. 1. ubi sic ait: Respondeo, quòd in tali casu debet considerari qualitas tam Confessoris, quàm pœnitentis, sicut notat bene Sotus 4. dist. 18. q. 2. a. 5. Nam si pœnitens est satis doctus, Confessor habet obligationem se conformandi ipsius opinioni; & tamen hoc non fit, si tamen pœnitens sequatur opinionem probabilem; obligatur Confessarius eum absolvere conformiter ad illam, tamen si ipse sentiat contrarium. Ita tenent Sotus, Azor, Navarrus & Medina; & est commune. Fundamentum est, quia ille advenit bene dispositus; & integrè confitetur; & ita non potest Confessarius negare Absolutionem. Ita Villalobos.

Prohibetur t.
pars Concl.
Sanchii.
Diana.
Villalobos.
Sotus.

Ubi etiam rejicit limitationem Sylvestri, qui verb. Confessor. 3. q. 7. exillimat id solum verum esse respectu Parochi, non autem delegati; rejicit, inquam, quia delegatus tamen potest si velit relinquere administrationem Sacramenti, cum omnibus tamen, qui inceperunt confiteri, tam bene habet obligationem bene judicandi & absolvendi, quàm Parochus.

Azor.
Navar.
Medina.

119.
Rejicitur
limitatio
Sylvestri.

Plus addit præfatus Auctor n. 2. dicens: Quòd etsi Confessarius teneat unam opinionem probabilem, & scit aliam magis favorabilem pœnitenti, quam pœnitens ignorat, debet Confessarius sequi sententiam favorabilem pœnitenti, quia reus est; & ita debet sequi eam, quæ ipsi favet, ut quidam dicit. Et quando esset opinio probabilis, quæ liberat à restitutione, non præcipiat restitutionem, quia illa opinio favet animabus, & possessioni, & reo, præterquam quòd sit difficultimum restituere. Hæc ille. Qui, ut vides, apertissimè docet nostram Conclusionem, prout etiam Lugo supra n. 39. Arriaga disp. 44. n. 2. Dicastillo supra n. 556 & alii Recentiores.

Et quidem, quòd Confessarius possit sequi opinionem verè probabilem pœnitentis, nulli potest esse dubium, cum unusquisque possit in sua causa sequi opinionem verè probabilem, saltem quando non redditur dubius valor Sacramenti; quòd magis in causa aliena poterit permittere illum alium eam sequi? V. g. dubitatur an res aliqua sit restituenda; sententia negativa est verè probabilis, Confessarius in sua causa posset eam sequi, & nolle restituere; quòd magis potest permittere eam in causa aliena; v. g. permittere, ut pœnitens eam sequatur, & per consequens non restituat? Nam à restitutione illa non pendet valor Sacramenti; quippe supposito, quòd non peccet pœnitens nolendo restituere, prout non peccat, si sequatur sententiam verè probabilem, quæ dicit omnibus consideratis, non esse restituendum; patet ipsum esse dispositum, si cætera adsint, ad recipientium fructum Sacramenti.

120.
Confessarius
potest
sequi opi-
nionem ve-
rè probabi-
lem pœnitentis.

118.

Probatur verò ex communi sensu DD. quos